

АЛЬТЕРНАТИВНІ ШЛЯХИ РОЗРАХУНКУ ЗАГАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Проведений аналіз динаміки отриманого показника економічної безпеки в розрізі різних видів сфер безпеки та надані рекомендації щодо її посилення.

Ключові слова: економічна безпека, моделювання, бюджетна безпека, валютна безпека.

Проведен анализ динамики полученного показателя экономической безопасности в разрезе разных видов сфер безопасности и предоставлены рекомендации относительно ее усиления.

Ключевые слова: экономическая безопасность, моделирование, бюджетная безопасность, валютная безопасность.

The analysis of the dynamics of the obtained index of economic safety in the section of the different types and spheres of safety is carried out and recommendations related to its strengthening are given.

Keywords: economic safety, simulation, budgetary safety, the currency safety.

Проблеми гарантування економічної безпеки України як неодмінної умови її відродження привертають усе більшу увагу політичних діячів та вчених. Національна економіка у своєму динамічному розвитку проходить за роки той шлях, на який інші країни витратили десятиліття. Тому моделювання системи економічної безпеки є дуже важливою та актуальною проблемою саме на сучасному етапі розвитку, коли українська економіка постійно відчуває різноманітні зовнішні та внутрішні впливи.

Вчені та спеціалісти давно зрозуміли необхідність дослідження поняття економічної безпеки. Цією проблематикою займалися такі відомі вчені, як Барановський О. І., Мунтіян В. І. [1], Геєць В. М., Кизим М. О., Клебанова Т. С. [2]. Проводиться і практичне дослідження цього питання. Зокрема, Міністерство економіки України у березні 2007 р. впровадило методіку розрахунку рівня економічної безпеки [3]. Проте в останній час експерти свідчать про певні труднощі використання розробленої методіки через достатньо громіздку систему показників, відсутність необхідної статистичної інформації у відкритому доступі та недосконалу систему нормування. Суттєвим недоліком є також значне запізнення з поданням інформації, адже підрахунок здійснюється лише через кілька місяців після закінчення відповідного року. Крім цього, для прийняття адекватних урядових рішень необхідно мати найоперативнішу інформацію, для чого не придатні річні дані.

З огляду на це розроблено альтернативну методіку розрахунку рівня економічної безпеки України, яка побудована на аналізі основних складових економічної безпеки:

грошово-кредитної, валютної, бюджетної, зовнішньоекономічної, соціальної, демографічної, банківської та енергетичної. Для побудови індикаторів кожної складової використовувалася низка відповідних показників, приведених до однакової бази: рівень показників на перший квартал 2000 р. прийнято за 1, а далі розраховувався поточний індекс відповідного коефіцієнта. Кожний показник також скоригований на відповідні значення, отримані експертним шляхом, причому показники, збільшення яких негативно впливає на рівень індикатора безпеки, є від'ємними. Нормування вагових коефіцієнтів відбувалося шляхом сумування всіх оцінок важливості показників та визначення ваги кожного показника в загальній сумі.

Метою роботи є аналіз динаміки отриманого показника економічної безпеки в розрізі різних видів сфер безпеки.

З I кварталу 2001 р. по II квартал 2004 р. значення індикатора бюджетної безпеки (рис. 1, табл. 1) коливалося в межах від 0,9 до 1,08. Зниження цього показника в III кварталі 2004 р. до 0,83 та IV кварталі до позначки 0,79 відбулося через зростання рівня бюджетного дефіциту, що, в свою чергу, пов'язано з напруженою політичною ситуацією. У I кварталі 2006 р. індикатор бюджетної безпеки України досяг максимального значення – 1,19.

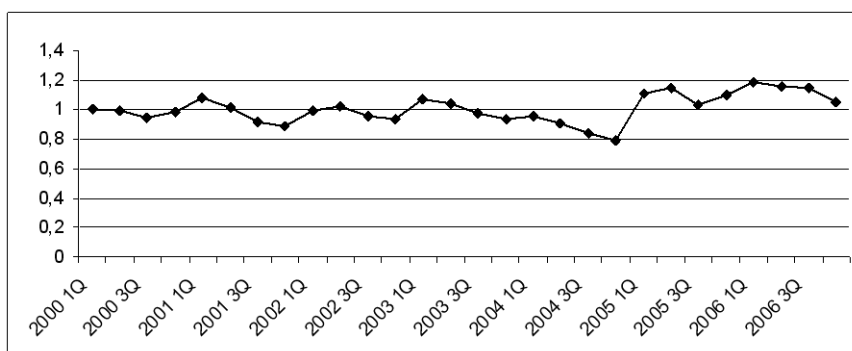

Рисунок 1. Загальний індикатор бюджетної безпеки України (IQ 2000 = 1)

Таблиця 1

Оцінка важливості показників складових бюджетної безпеки

Назва показника	Оцінка важливості	Вага показника
Досягнутий на певну дату розмір доходів бюджету	1	0,29
Рівень перерозподілу ВВП через бюджет	2	0,57
Рівень бюджетного профіциту	0,5	0,14

Рівень грошово-кредитної безпеки (рис. 2, табл. 2) поступово зростав протягом шести років. Так, якщо у II кварталі 2001 р. її індикатор дорівнював 0,92, то в IV кварталі 2006 р. він піднявся до позначки 2,12. Цьому особливо сприяло зменшення величини облікової ставки та зростання ставки за валютними депозитами й рівня монетизації.

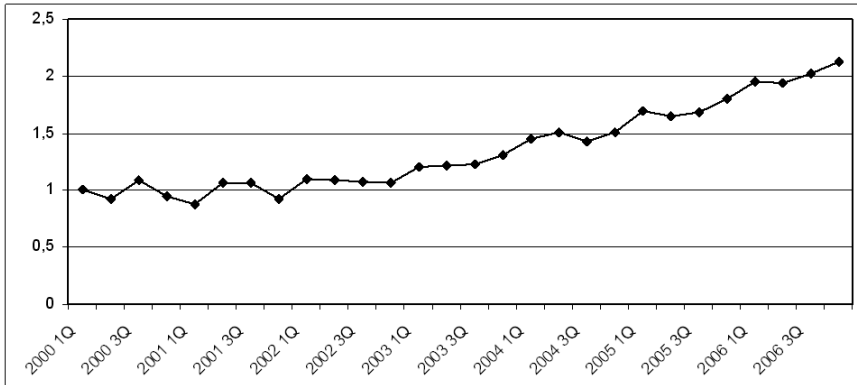

Рисунок 2. Загальний індикатор грошово-кредитної безпеки України (IQ 2000 = 1)

Таблиця 2
Оцінка важливості показників складових грошово-кредитної безпеки України

Назва показника	Оцінка важливості	Вага показника
Рівень монетизації	2,00	0,21
Темп приросту грошової маси	1,00	0,10
Ставки по гривневих депозитах	3,00	0,31
Ставки по валютних депозитах	2,50	0,26
Швидкість обігу грошей	3,00	0,31
Величина облікової ставки	-2,00	-0,21
Співвідношення між темпами зростання грошової маси і ВВП	0,10	0,01

Протягом досліджуваного періоду рівень валютної безпеки поступово зростав (рис. 3, табл. 3): з позначки 1,06 у II кварталі 2000 року він піднявся до позначки 4,15 у IV кварталі 2005 року. Спад рівня валютної безпеки 2006 року пояснюється зменшенням рівня наповненості вартості національної валюти резервами в іноземній валюті.

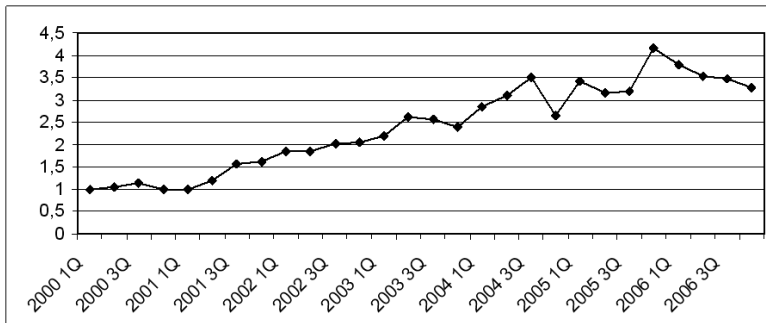

Рисунок 3. Загальний індикатор валютної безпеки України

Таблиця 3

Оцінка важливості показників складових валютної безпеки

Назва показника	Оцінка важливості	Вага показника
Рівень доларизації	-0,50	-0,08
Покриття резервами середньомісячного імпорту	2,50	0,42
Рівень наповненості вартості гривні резервами в іноземній валюті	4,00	0,67

Динаміка рівня зовнішньоекономічної безпеки дуже нерівномірна (рис. 4, табл. 4). Різне зростання її рівня в I кварталі 2001 р. пов'язане із збільшенням експорту з 3054 млн. дол. США у IV кварталі 2000 р. до 4985 млн. дол. США у I кварталі 2005 р. Стрибок до позначки 3,5 у IV кварталі 2005 р. пояснюється зростанням відношення інвестицій до ВВП, що, в свою чергу, пов'язано з купівлею металургійного комбінату "Криворіжсталь".

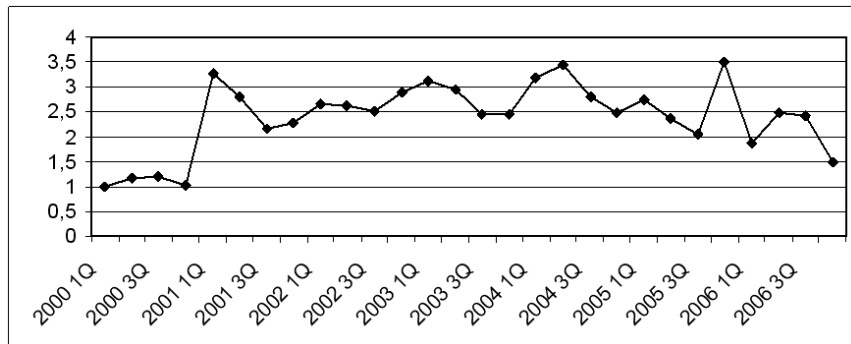

Рисунок 4. Загальний індекс зовнішньоекономічної безпеки (IQ 2000 = 1)

Таблиця 4

Оцінка важливості показників складових зовнішньоекономічної безпеки

Назва показника	Оцінка важливості	Вага показника
Коефіцієнт відкритості національної економіки	5	0,5
Коефіцієнт покриття імпорту експортом	10	1
Відношення обсягу експорту до ВВП	7,5	0,75
Відношення обсягу імпорту до ВВП	-2,5	-0,25
Частка експорту товарів у загальному експорті	-1	-0,1
Частка імпорту товарів у загальному імпорті	-1	-0,1
Відношення суми зовнішнього боргу до ВВП	-12,5	-1,25
Відношення суми зовнішнього боргу до експорту товарів та послуг	-7,5	-0,75
Відношення інвестицій до ВВП	2	0,2
Відношення обсягу експорту до ВВП без Росії та Туркменістану	5	0,5
Відношення обсягу імпорту до ВВП без Росії та Туркменістану	-2,5	-0,25
Відношення торгівлі до ВВП без Росії та Туркменістану	7,5	0,75

У зв'язку зі зростанням кількості високоліквідних активів у I кварталі 2001 р. відбулось різке піднесення рівня банківської безпеки України (рис. 5, табл. 5). Протягом наступних двох років індикатор банківської безпеки перебував на рівні 3,0, поступово зростаючи на кінець 2003 року до позначки 5,5. Зниження рівня безпеки банківського сектору України в I кварталі 2004 року пов'язане зі зменшенням статутного капіталу банків.

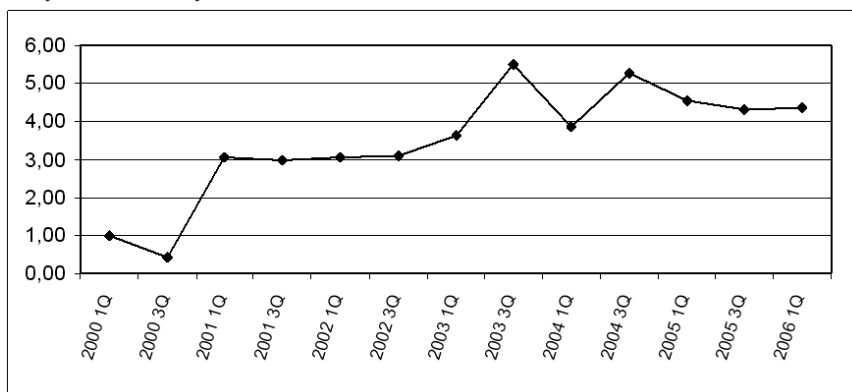

Рисунок 5. Динаміка загального показника безпеки банківського сектору України (1.04.2000 = 1)

Таблиця 5

Оцінка важливості показників складових банківської безпеки

Назва показника	Оцінка важливості	Вага показника
Частка коштів у НБУ в сумарних активах	2,00	0,46
Частка кредитного портфелю в сумарних активах	-1,00	-0,23
Відношення резервів та фондів банку до балансового капіталу	3,00	0,69
Частка цінних паперів в активах	2,00	0,46
Частка цінних паперів у зобов'язаннях	-2,00	-0,46
Зростання статутного капіталу	3,00	0,69
Коефіцієнт середньострокової ліквідності	0,50	0,11
Рівень лівериджу	-3,00	-0,69
Зростання зобов'язань	-4,00	-0,92
Банківська капіталізація	4,00	0,92
Частка високоліквідних активів у сумарних	0,50	0,11
Частка інших активів у сумарних	-2,50	-0,57
Частка інших зобов'язань у сумарних зобов'язаннях	-2,50	-0,57
Зростання активів	2,60	0,59
Показник загальної ліквідності	0,50	0,11
Коефіцієнт рентабельності активів	0,50	0,11
Коефіцієнт рентабельності капіталу	1,70	0,39
Ефективність розміщення коштів банками	0,07	0,02
Відношення всіх зобов'язань до виданих кредитів	-1,00	-0,23

Рівень соціально-економічної безпеки поступово зростає з 2001 по 2005 роки (рис. 6, табл. 6). Так, якщо в II кварталі 2000 року показник соціально-економічної безпеки перебував на позначці 0,98, то в IV кварталі 2005 року його значення піднялося до 2,28. Це пов'язане зі зростанням відношення середньої зарплати до прожиткового мінімуму, наявного житлового фонду в середньому на одну особу, кількості зайнятих сукупних ресурсів домогосподарств та зменшення кількості вивільнених, часткою населення із середньодушовими грошовими витратами у місяць, нижчим прожиткового мінімуму.

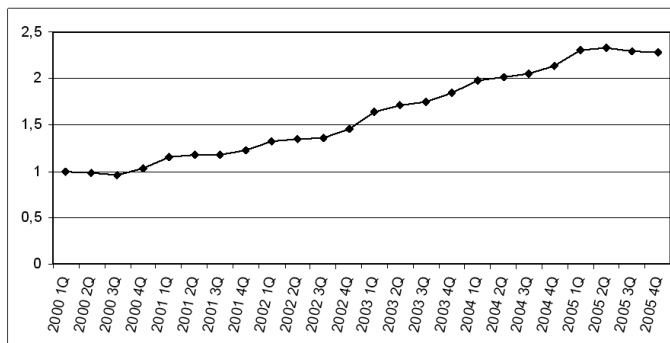

Рисунок 6. Динаміка загального показника соціально-економічної безпеки України (IQ 2000 = 1)

Таблиця 6

Оцінка важливості показників складових соціально-економічної безпеки України

Назва показника	Оцінка важливості	Вага показника
Відношення середньої зарплати до прожиткового мінімуму, %	6,00	0,38
Відношення мінімального розміру пенсії до прожиткового мінімуму, %	6,50	0,41
Рівень безробіття (за методологією МОП), %	-3,00	-0,19
Частка витрат на харчування (продовольчі товари та харчування поза домом) у загальному обсязі споживчих грошових витрат домогосподарств, %	-2,00	-0,13
Наявність житлового фонду в середньому на одну особу, м ²	5,00	0,31
Кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань на 100 тис населення, од.	-6,00	-0,38
Кількість зайнятих, тис. чол.	3,00	0,19
Кількість вивільнених, тис. чол.	-0,50	-0,03
Потреба у працівниках, тис. чол.	2,00	0,13
Кількість злочинів, тис.	-1,50	-0,09
Кількість приватних автомобілів у середньому на 100 домогосподарств, од.	3,00	0,19
Сукупні ресурси домогосподарств	1,00	0,06
Частка населення із середньодушовими грошовими витратами в місяць, нижчими прожиткового мінімуму, %	-1,00	-0,06
Навантаження на одне вільне робоче місце, вакансії, чол.	-0,50	-0,03
Обсяг витратків зведеного бюджету на охорону здоров'я, % від ВВП	2,00	0,13
Обсяг витратків зведеного бюджету на освіту, % від ВВП	2,00	0,13

У зв'язку зі зменшенням народжуваності населення до IV кварталу 2001 року рівень демографічної безпеки відповідно знизився до позначки 0,96, але з 2002 року почалося піднесення, пік якого прийшовся на IV квартал 2004 року (рис. 7, табл. 7). Саме в цей період показник природного зменшення населення досяг свого мінімального значення, що й вплинуло на підвищення рівня демографічної безпеки України. Поступове зменшення індикатора демографічної безпеки 2005 року пов'язане із зниженням сумарного коефіцієнта народжуваності та зростанням показника природного зменшення населення.

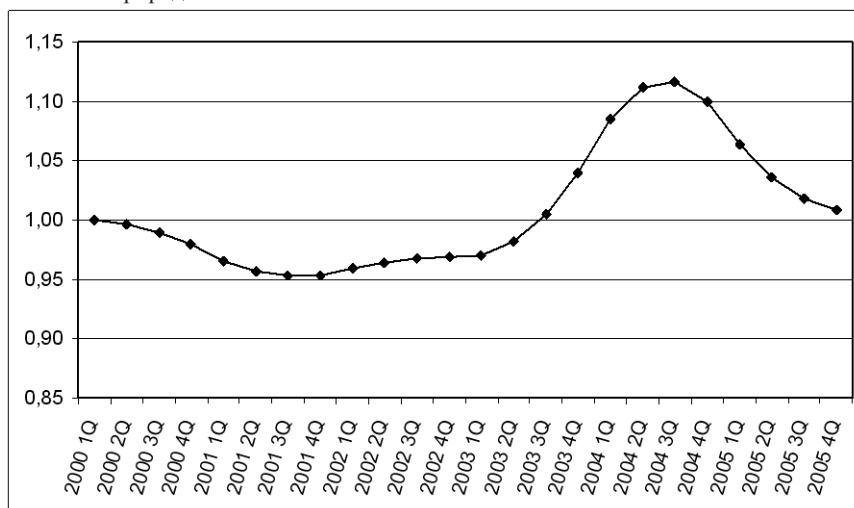

Рисунок 7. Динаміка загального показника демографічної безпеки України (IQ 2000=1)

Таблиця 7

Оцінка важливості показників складових демографічної безпеки України

Назва показника	Оцінка важливості	Вага показника
Очікувана тривалість життя при народжуванні, років	2,00	0,67
Коефіцієнт дитячої смертності (померло дітей віком до одного року на 1 тис. народжених), чол.	1,00	0,33
Коефіцієнт природного зменшення населення (на 1 тис.), чол.	-3,00	-1,00
Сумарний коефіцієнт народжуваності населення, (середня кількість дітей, народжених жінкою за все життя), чол.	3,00	1,00

Рівень енергетичної безпеки протягом 2000–2005 років коливався в межах від 0,97 до 1,6 (рис. 8, табл. 8). Різке зростання індикатора енергетичної безпеки України пов'язане із збільшенням показника відношення інвестицій у видобуток урану до коштів, що необхідні для видобутку такої кількості його, яка б покривала 100% потреби України.

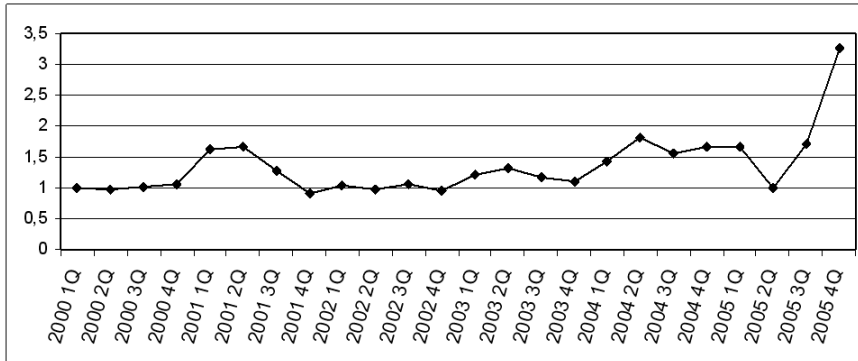

Рисунок 8. Загальний індекс енергетичної безпеки України (IQ 2000=1)

Таблиця 8

Оцінка важливості показників складових енергетичної безпеки

Назва показника	Оцінка важливості	Вага показника
Енергоємність ВВП, кг умовного палива/грн.	-2,50	-0,22
Частка власних джерел у балансі паливно-енергетичних ресурсів держави, %	5,50	0,49
Частка домінуючого паливного ресурсу у споживанні паливно-енергетичних ресурсів, %	-2,00	-0,18
Транзит нафти, млн. тонн	1,00	0,09
Транзит газу, млрд. м ³	4,00	0,35
Обсяг видобутку вугілля, млн. тонн	4,00	0,35
Відношення інвестицій у видобуток урану до коштів, що необхідні для видобутку такої кількості його, яка покривала повністю потреби України	1,30	0,12

Проаналізувавши показники бюджетної, грошово-кредитної, валютної, банківської, зовнішньоекономічної, соціально-економічної, демографічної та енергетичної безпеки, можна на основі відповідних вагів (табл. 9, 10) отримати загальний індекс економічної безпеки України.

Рівень економічної безпеки України протягом періоду з I кварталу 2000 року по IV квартал 2005 року поступово зростає (рис. 9). Різне піднесення значення індикатора економічної безпеки України в I кварталі 2001 року на 0,58 пунктів пов'язане зі значним збільшенням зовнішньоекономічної, банківської та енергетичної безпеки в той же період. Значне зростання енергетичної та зовнішньоекономічної безпеки у IV кварталі 2005 року зумовило збільшення індикатора економічної безпеки України на 0,63 пункта.

Таблиця 9

Значення індексів складових економічної безпеки України

Рік, квартал	Загальні індекси безпеки							
	бюджетної	грошово-кредитної	валютної	зовнішньоекономічної	банківської	соціально-економічної	демографічної	енергетичної
2000 1Q	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
2000 2Q	0,99	0,93	1,07	1,17	0,71	0,98	1,00	0,98
2000 3Q	0,95	1,09	1,14	1,20	0,42	0,96	0,99	1,01
2000 4Q	0,98	0,94	0,98	1,01	1,74	1,03	0,98	1,07
2001 1Q	1,08	0,87	1,00	3,26	3,05	1,15	0,97	1,61
2001 2Q	1,01	1,06	1,19	2,80	3,02	1,18	0,96	1,65
2001 3Q	0,92	1,07	1,58	2,17	2,99	1,18	0,95	1,27
2001 4Q	0,89	0,92	1,64	2,27	3,02	1,22	0,95	0,91
2002 1Q	1,00	1,10	1,85	2,67	3,05	1,33	0,96	1,03
2002 2Q	1,02	1,09	1,85	2,64	3,07	1,35	0,96	0,97
2002 3Q	0,96	1,07	2,02	2,50	3,10	1,36	0,97	1,06
2002 4Q	0,93	1,07	2,04	2,89	3,37	1,45	0,97	0,95
2003 1Q	1,07	1,20	2,21	3,13	3,63	1,64	0,97	1,21
2003 2Q	1,04	1,22	2,62	2,94	4,57	1,71	0,98	1,33
2003 3Q	0,98	1,22	2,57	2,44	5,50	1,75	1,01	1,18
2003 4Q	0,93	1,31	2,40	2,45	4,69	1,84	1,04	1,11
2004 1Q	0,96	1,45	2,85	3,19	3,88	1,98	1,09	1,42
2004 2Q	0,91	1,51	3,10	3,46	4,57	2,01	1,11	1,81
2004 3Q	0,84	1,43	3,49	2,80	5,26	2,05	1,12	1,56
2004 4Q	0,79	1,51	2,65	2,47	4,90	2,13	1,10	1,66
2005 1Q	1,11	1,69	3,42	2,75	4,54	2,31	1,06	1,66
2005 2Q	1,15	1,64	3,15	2,35	4,43	2,32	1,04	0,99
2005 3Q	1,03	1,68	3,18	2,04	4,32	2,29	1,02	1,71
2005 4Q	1,10	1,80	4,16	3,50	4,33	2,28	1,01	3,26

Таблиця 10

Оцінка важливості показників складових економічної безпеки України

Вид безпеки	Оцінка важливості	Вага показника
Бюджетна	3,00	0,16
Грошово-кредитна	3,00	0,16
Валютна	2,30	0,12
Зовнішньоекономічна	3,20	0,17
Банківська	1,60	0,08
Соціально-економічна	1,50	0,08
Демографічна	1,50	0,08
Енергетична	2,90	0,15

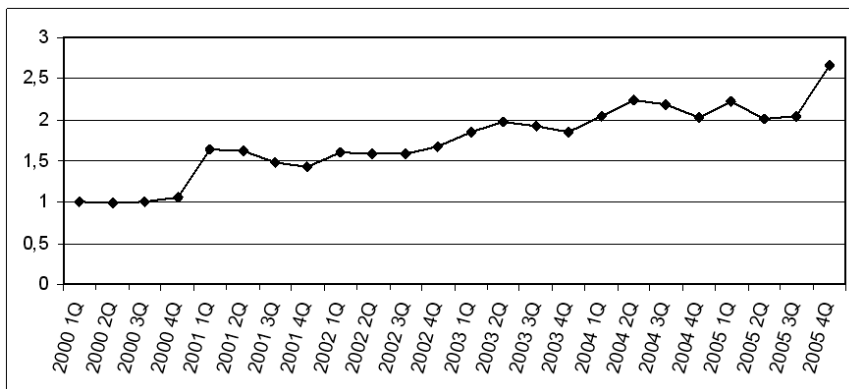

Рисунок 9. Загальний індекс економічної безпеки України (IQ 2000=1)

Проведене дослідження дає підстави зробити наступні висновки:

1. Найвагомими складовими економічної безпеки є бюджетна, валютна, грошово-кредитна, зовнішньоекономічна, соціальна, демографічна, економічна безпека банківської системи та енергетична безпека.

2. У роботі запропоновано нову методику побудови системи безпеки економіки України, визначено найвагоміші її складові, розраховано загальний показник кожної з них та інтегральний показник економічної безпеки України, який обраховується як метод зваженого середнього на основі значень показників та експертних оцінок.

3. Для визначення рівня безпеки бюджетного сектору України необхідно використовувати систему показників, серед яких найважливішими є досягнутий на певну дату номінальний розмір доходів бюджету, рівень перерозподілу ВВП через бюджет і рівень бюджетного дефіциту.

4. Безпека грошово-кредитного сектору обраховується за допомогою наступних складових: рівень монетизації ВВП (процентне відношення т.зв. широких грошей МЗ до ВВП), темп приросту грошової маси, швидкість обігу грошей, величина облікової ставки, ставки по гривневих депозитах та депозитах в іноземній валюті.

5. Рівень валютної безпеки залежить від рівня доларизації, покриття резервами середньомісячного імпорту та наповненості вартості національної валюти резервами в іноземній валюті.

6. Найважливішими показниками зовнішньоекономічної безпеки є коефіцієнт відкритості національної економіки, коефіцієнт покриття імпорту експортом, відношення обсягу експорту до ВВП, відношення обсягу імпорту до ВВП, частка іноземних інвестицій у ВВП, відношення суми зовнішнього боргу до ВВП.

7. Безпека банківського сектору визначається наступною системою показників: банківська капіталізація, рівень лівериджу, частка цінних паперів у активах та зобов'язаннях, частка ліквідних активів у сумарних активах, відношення резервів та фондів банку до балансового капіталу, зростання активів, частка інших активів у сумарних активах, частка інших зобов'язань у сумарних, ефективність розміщення

коштів, частка коштів у НБУ в сумарних активах, відношення всіх зобов'язань до виданих кредитів, коефіцієнт середньострокової ліквідності, норматив загальної ліквідності, коефіцієнт рентабельності активів, рентабельність капіталу.

8. Для оцінки стану соціально-економічної безпеки доцільно розраховувати наступні індикатори: відношення середньої зарплати до прожиткового мінімуму, відношення середнього розміру пенсії до прожиткового мінімуму, рівень безробіття, частка витрат на харчування у загальному обсязі споживчих грошових витрат домогосподарств, наявність житлового фонду в середньому на одну особу, кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань на 100 тисяч населення, кількість зайнятих, кількість вивільнених, потреба у працівниках, кількість злочинів, чисельність приватних автомобілів у середньому на 100 домогосподарств, сукупні ресурси домогосподарств, частка населення із середньодушовими грошовими витратами у місяць, нижчими прожиткового мінімуму, навантаження на одне вільне робоче місце, обсяг видатків зведеного бюджету на охорону здоров'я, обсяг видатків зведеного бюджету на освіту.

9. Рівень демографічної безпеки залежить від коефіцієнта природного зменшення населення, коефіцієнта народжуваності, очікуваної тривалості життя при народжуванні, коефіцієнта дитячої смертності.

10. Для вимірювання стану енергетичної безпеки держави доцільно використовуються наступні індикатори: енергоємність ВВП, частка власних джерел у балансі паливно-енергетичних ресурсів держави, частка домінуючого паливного ресурсу у споживанні паливно-енергетичних ресурсів, завантаження транзитних частин нафто- та газотранспортних систем транзит нафти, газу, обсяг видобутку вугілля, відношення інвестицій у видобуток урану до коштів, що необхідні для видобутку такої кількості урану, яка б покривала 100% потреби України.

11. На думку авторів, необхідно продовжити дослідження щодо визначення монетарного впливу на економічну безпеку України та окремі її складові.

Література

1. Моделювання економічної безпеки: держави, регіону, підприємства: [монографія] / [Геєць В.М., Кизим М. О., Клебанова Т. С. та ін.]; за ред. В. М. Гейця. – Харків: ВД „ІНЖЕК”, 2006. – 239 с.

2. Мунтіян В. І. Економічна безпека України / Мунтіян В. І. – К.: КВІЦ, 1999. – 462 с.

3. Ставицький А. В. Визначення безпеки банківського сектору економіки України / А. В. Ставицький // X наук.-метод. конф. [“Проблеми економічної кібернетики” з нагоди 40-ї річниці „Економічної кібернетики” в Україні]. – К., 2005. – С. 226–228.

4. Ставицький А. В. Шляхи вимірювання економічної безпеки України / А. В. Ставицький // Праці V наук.-практ. конф. [“Дослідження та оптимізація економічних процесів”]. – Х., 2006. – С. 243.

5. Ставицький А. В. Зарубіжний досвід вимірювання економічної безпеки країни / А. В. Ставицький // Фінансове забезпечення економічного і соціального розвитку суспільства. – Дніпропетровськ, 2007. – С. 44–45.

6. Черняк О. І. Методика визначення зовнішньоекономічної безпеки України / О. І. Черняк, А. В. Ставицький // Экономическая безопасность, разведка и контрразведка. – 2002. – № 1. – С. 3–7.

7. Наказ Міністерства економіки України № 60 від 02.03.2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua>.

8. Основи економічної безпеки (держава, регіон, підприємство, особа) / [під ред. Є. А. Олійникова]. – М.: ЗАТ “Бізнес-школа “Інтел-Синтез”, 1997. – С. 153–157.

9. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрями забезпечення / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько; Рада національної безпеки і оборони України, Національний ін-т стратегічних досліджень. – К., 1997. – 143 с.

10. Славін Г. Б. Енергетична безпека: терміни і гасла / Г. Б. Славін, М. Б. Чельцов / [за ред. М. І. Воропая] / ІСЕМ. Препр. № 4. – Іркутськ, 1999. – 239 с.

11. <http://www.ukrstat.gov.ua>.

12. www.bank.gov.ua.

13. Барановський О. І. Фінансова безпека / Барановський О. І. / НАН України, Інститут економічного прогнозування. – К.: Фенікс, 1999. – 338 с.

УДК 334.012.82:330.341.1

П. М. Кутчак

Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті обґрунтовано, що входження України в глобальні та інтеграційні процеси, крім нових можливостей, несе в собі нові ризики і загрози, що зумовлює необхідність усебічного врахування при формуванні національної стратегії розвитку закономірностей глобального розвитку, оцінки власних можливостей і реального стану господарського комплексу країни та його окремих галузей задля адекватного та своєчасного реагування на виклики глобалізації. Відмічено, що високі конкурентні позиції окремих галузей, а саме харчової промисловості, на міжнародному ринку можуть бути локомотивами національної конкурентоспроможності.

Ключові слова: глобалізація, інтеграція, національне господарство.

В статье обосновано, что вхождение Украины в глобальные и интеграционные процессы, кроме новых возможностей, несет в себе новые риски и угрозы, которые определяют необходимость всестороннего учета при формировании национальной стратегии развития закономерностей глобального развития, оценки собственных возможностей и реального состояния хозяйственного комплекса страны и его отдельных областей для адекватного и своевременного реагирования на вызовы глобализации. Отмечено, что высокие конкурентные позиции отдельных областей, а именно пищевой промышленности, на международном рынке могут быть локомотивами национальной конкурентоспособности.

© П. М. Кутчак, 2009